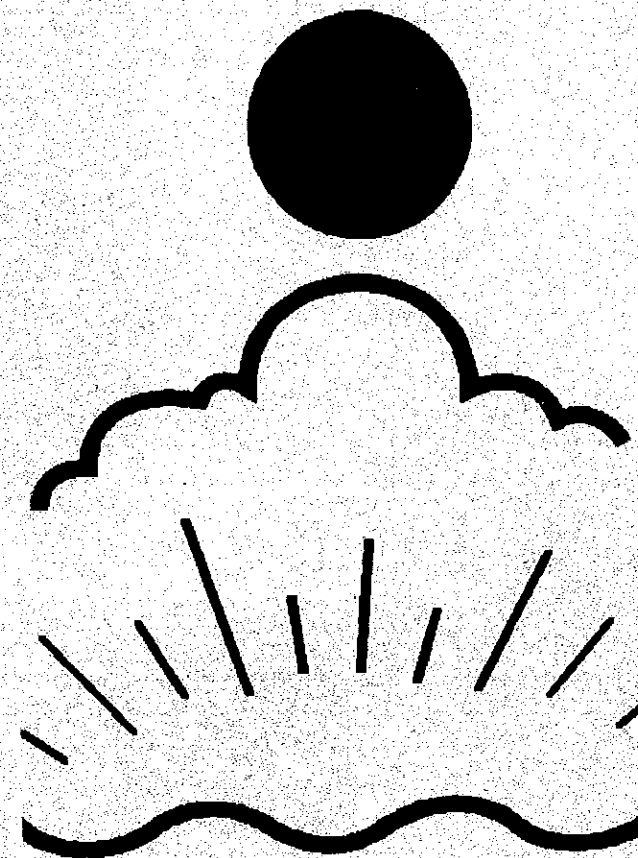

NATUUR-EN MILIEUVERENIGING

GEMEENTE HEUSDEN

“NATUURLIJK”

juni 2004

HET BESTUUR

NATUUR- EN MILIEUVERENIGING GEMEENTE HEUSDEN

POSTBUS 174

5150 AD DRUNEN

Contributie minimaal € 11,- per jaar.

Postbanknr. 5377889 t.n.v. Penningmeester

Natuur- en Milieuvereniging Gemeente Heusden,

Sweelinkstraat 100, 5151 PA Drunen.

SAAMENSTELLING BESTUUR

Voorzitter: George Routhof
Newtonlaan 41
5252 CH Vlijmen tel. 073-5112022

Secretaris: Joke Rijk
Vennestraat 33
5151 CA Drunen tel. 0416-379476

Penningmeester: Freek Vos
Sweelinkstraat 100
5151 PA Drunen tel. 0416-375891

Leden: Marian van der Linden - Botter
Marijnenlaan 14
5251 SC Vlijmen tel. 073-5117393

Joost van Balkom
Vermeerplantsoen 145
5151 WS Drunen tel. 0416-376202

Cock de Moel - van Engelen
Dr. Schaeppmanstraat 7
5151 CH Drunen tel. 0416-379123

Website: www.natuurenmilieuheusden.nl

INHOUDSOPGAVE

1. Het bestuur.	blz. 1
2. Inhoudsopgave.	blz. 2
3. Voorwoord.	blz. 3
4. Agenda	blz. 4
5. Programma-overzicht.	blz. 5
6. Het Waterschap	blz. 9
7. Webmaster.	blz. 10
8. 100 jaar Bergsche Maas	blz. 11
9. Water in historisch perspectief	blz. 12
10. Uitbreiding glastuinbouw	blz. 17
11. Lichtpuntjes.	blz. 19
12. Wandeling " Ter Kwak"	blz. 20
13. Notulen jaarvergadering	blz. 22
14. De week van de vooruitgang	blz. 27
15. De Zeegspotters	blz. 28
16. Mijn favoriete plekje	blz. 30
17. Reactie op nota: Recreatie en Toerisme	blz. 31
18. Adverteerders.	blz. 33

Jaargang 22, juni 2004, nr. 2

Redactie:

Wil Maaywee
Leliestraat 11
5151 TP Drunen
tel. 0416-375214
e-mail: wmaaywee@hetnet.nl

Inleveren kopij volgende info voor **8 september 2004 a.s.** op bovenstaand adres.

VOORWOORD

Ik fiets vanuit Engelen door de polder richting Vlijmen en laat de kastelen achter me. Het is een prachtige vrijdagavond in het nog prille voorjaar. In het buitengebied van de voormalige Bokhovense Overlaat is er volop activiteit. De loonbedrijven die af en aanrijdend het gemaaide gras voor de boeren aan het inkuilen zijn. De watervogels (zwanen, eenden, etc.) die in of aan de waterkant aan het broeden zijn of hun jongen voederen. De weidevogels (kievieten, scholeksters, etc.) die duidelijk aanwezig zijn en over de velden en akkers scheren. De koekoek hoor ik op de achtergrond en de zangvogels (merels, lijsters, etc.) laten hun beste gezang horen. Daarnaast de heerlijke geur van hooi en het pas gemaaide gras. De bomen en bermen die volop in bloei staan en de insecten die altijd maar bezig zijn. Ik geniet volop van al dit moois.

Voor mij zie ik de skyline van de gemeente Heusden met duidelijk herkenbaar de Hoge Maasdijk met de typische dijkwoningen, de dijkbeplanting en de markante kerktorens van Haarsteeg en Vlijmen. Ik zie de zon boven de Haarsteegse wiel ondergaan. Een heerlijk rustgevend gevoel komt over mij heen.

Hoe lang zal het nog duren voordat ook dit stukje polder opgeofferd wordt voor het oprukkende 'leger' uit 's-Hertogenbosch. Engelen is al ingenomen door de kasteelheren. Nu worden de golfballen nog richting Bokhoven afgevuurd. Maar hoe lang duurt het voordat de grens van de gemeente Heusden wordt bereikt?

Dit doet mij onwillekeurig denken aan de strijd in 1460 tussen de heren van Heusden en de stad Den Bosch omtrent de inhalige tol door Heusden voor de scheepvaart op Den Bosch. Den Bosch heeft geprobeerd dit te voorkomen door de Maas over Gelders grondgebied om te leggen. Heusden was echter slimmer en verlegde de tolheffing naar Veen.

Zal de gemeente Heusden ruim 500 jaar later daar de tol voor betalen? Of zet Heusden de tegenaanval in door het 'huizenleger' over de Hoge Maasdijk te brengen! Of wordt het in ere herstellen van het tracé van de voormalige Bokhovense Overlaat!

Mijn gedachten gaan hierbij ook naar de nieuwe "Nota Ruimte". In deze nota geeft de regering meer ruimte aan de lagere overheden voor de invulling van de ruimtelijke ordening. Op zich een goede gedachte, maar wie bewaakt bijvoorbeeld de totstandkoming van de ecologische hoofdstructuur?

Heel verwarrend allemaal. Ik kom er niet goed uit. Prettige vakantie.

George Rouhof

AGENDA

AGENDA

Zaterdag	12 juni	10.00 uur	rondleiding Piet Smeekens
Zondag	20 juni	10.00 uur	wandeling Baardwijkse Overlaat
Zaterdag	26 juni	10.00 uur	ledenvergadering Giersbergen
Donderdag	1 juli	19.30 uur	bestuursvergadering
Donderdag	2 september	19.30 uur	bestuursvergadering
Zaterdag	4 september	10.00 uur	landschapsbeheer
Zaterdag	2 oktober	10.00 uur	landschapsbeheer
Donderdag	7 oktober	19.30 uur	bestuursvergadering
Zaterdag	9 oktober	10.00 uur	excursie rioolwaterzuivering
Maandag	11 oktober	19.30 uur	ledenvergadering
Zondag	17 oktober	10.00 uur	wandeling Nederhemert-Zuid
Donderdag	4 november	19.30 uur	bestuursvergadering
Zaterdag	6 november	10.00 uur	landschapsbeheer
Donderdag	2 december	19.30 uur	bestuursvergadering
Zaterdag	4 december	10.00 uur	landschapsbeheer

Zie voor meer gegevens, uitgebreidere informatie in programma-overzicht.

LEDENVERGADERINGEN

Tijdens de ledenvergadering van oktober is afgesproken om de **ledenvergadering van juni** op een andere manier in te vullen. Reden hiervoor is dat de laatste jaren maar weinig leden naar de vergadering van juni komen. Wij denken dat de zomeravonden daar debet aan zijn.

Cees van der Meijden, lid van onze vereniging, geeft een rondleiding in het gebied rondom Giersbergen. Diverse projecten in dit gebied worden bekeken en besproken. De projecten vinden plaats in samenwerking met de Duinboeren en Natuurmonumenten. Het gaat met name om het herstel van kleinschalig landschap zoals herstel Koesteeg, Oude Bosschebaan en enkele heideveldjes.

In plaats van een maandagavond kiezen wij voor de zaterdagochtend.

datum : **zaterdag 26 juni**
aanvang : 10.00 uur
vertrekplaats : café/restaurant De Drie Linden in Giersbergen
Wij starten eerst met een kopje koffie of thee en korte uitwisseling van de stand van zaken.
eindtijd : ongeveer 12.30 uur

De reguliere ledenvergaderingen worden gehouden in het d'Oultremontcollege, Dillenburgstraat 46 in Drunen: ingang aan de voorkant, grote vergaderruimte, begane grond. Tijdens de ledenvergaderingen wordt u op de hoogte gebracht van de actuele zaken die binnen onze vereniging spelen. Natuurlijk kunt u ook aandacht vragen voor onderwerpen die u van belang vindt. Koffie en thee staan klaar (gratis).

datum
maandag : **11 oktober**
aanvangstijd : **19.30 uur**

Deze vergadering wordt om ca. 21.45 uur afgesloten. Uiteraard stelt het bestuur uw aanwezigheid zeer op prijs.

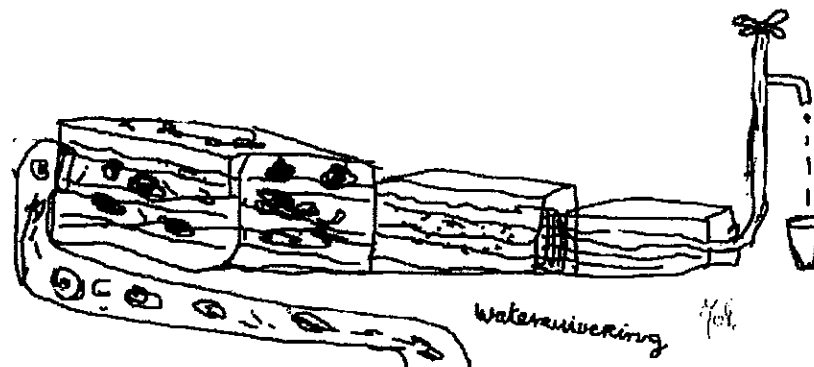
EXCURSIE NAAR RIOOLWATERZUIVERINGSINSTALLATIE (rwzi) Treurenburg

datum : **zaterdag 9 oktober**
aanvang : 10.00 uur
duur : ongeveer 1,5 à 2 uur
locatie : Treurenburg 4, 's-Hertogenbosch
(met eigen vervoer hier heen komen)

programma : We worden ontvangen met koffie/thee/limonade. Na een korte inleiding volgt een videopresentatie over het werk van het waterschap. Vervolgens nemen de rondleiders ons mee voor een rondgang over het zuiveringscomplex. (het zuiveringsproces: het afvalwater van woningen en bedrijven komt terecht in de gemeentelijke riolering. Via pompgemalen en transportleidingen van het waterschap gaat het rioolwater naar de r.w.z.i. Op de r.w.z.i. wordt het water gezuiverd in twee stappen: de mechanische en de biologische zuivering)

Deze excursie is voor leden, hun kinderen, kleinkinderen en vrienden.

Vooraf opgeven is noodzakelijk. Er kunnen maximaal 40 personen aan deelnemen. Wilt u zich opgeven dan graag vanaf 1 september mailen naar Noor Peters peblauw@xs4all.nl of bellen met Noor 0416 320031 of met Marian van der Linden 073 5117393. Wie het eerst komt wie het eerst maalt.

In Natuurlijk van september vindt u een routebeschrijving.

WANDELINGEN

datum : **zondag 20 juni**
locatie : Baardwijkse Overlaat
vertrektijd : 10.00 uur
vertrekplaats : café de Westhoek, Eindstraat, Drunen
thema's : natuurwaarden en cultuurhistorie
duur : ongeveer 2 uur
gidsen : Joost van Balkom en Fons Mandigers

datum : **zondag 17 oktober**
locatie : Nederhemert Zuid
vertrektijd : 10.00 uur, vanaf de speeltuin
duur : ongeveer 2 uur
thema : cultuurhistorie en natuurwaarden van dit gebied
gidsen : Bert van Opzeeland en Peter van de Velden

Iedereen, zowel leden als niet leden, is van harte welkom, vooraf opgeven is niet nodig en aan deelname zijn geen kosten verbonden. Denkt u aan stevige wandelschoenen en eventueel een verrekijker.

BESTUURSVERGADERINGEN

De bestuursvergaderingen worden, indien mogelijk gehouden op de 1ste donderdag van de maand. Heeft u een onderwerp dat u graag behandeld ziet worden in een bestuursvergadering dan kunt u hierover contact opnemen met onze secretaris Joke Rijk of met een van de andere bestuursleden. De telefoonnummers vindt u voorin in Natuurlijk.

data : donderdag: 1 juli, 2 september, 7 oktober, 4 november, 2 december

KOPIJ NATUURLIJK

De uiterste datum voor het inleveren van kopij voor de volgende Natuurlijk is **8 september**: verschijningsdatum 22 september a.s.

Heeft u een interessante bijdrage op het gebied van natuur en/of milieu en denkt u dat deze ook van belang is voor de lezers van Natuurlijk, mail dit dan naar de redactie: Wil Maaywee: wmaaywee@hetnet.nl
(Word, lettertype arial, lettergrootte 14) of inleveren bij Wil,
Leliestraat 11, 5151 TP Drunen

LANDSCHAPSBEHEER

Op onderstaande zaterdagochtend wordt er door de landschapsbeheergroep weer gewerkt in de natuur, ook u bent van harte welkom om de handen uit de mouwen te komen steken.

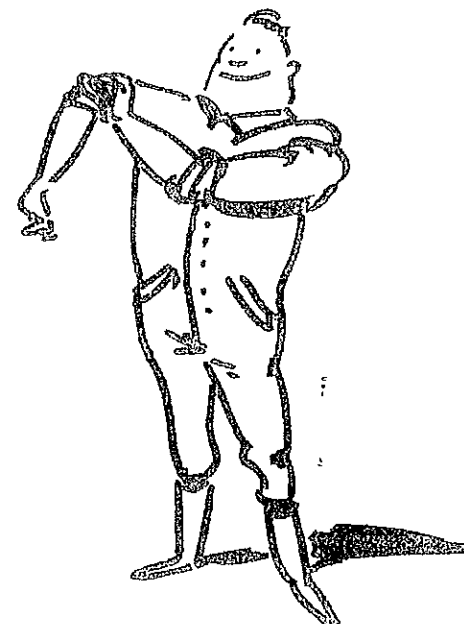
data : zaterdag 4 september, 2 oktober, 6 november en
4 december

aanvang : 9.00 uur

eindtijdstip : 12.00 uur

verzamelen: Natuurpark aan de Kanaalweg in Drunen, dit is tegenover
de zandafgraving

Materialen en handschoenen zijn aanwezig. Voor koffie en koek wordt gezorgd. Heeft u nog vragen over het landschapsbeheer dan kunt u contact opnemen met Joost van Balkom, coördinator van het landschapsbeheer:
tel.nr.: 0416 376202

HET WATERSCHAP

Een avondje Waterschap met Wim van Thiel.

Op 22 april mochten we in het Patronaat kennismaken met Wim van Thiel van het waterschap Aa en Maas.

Wim is een man met een rijke ervaring in het waterschapsgebieden. Het waterschap is een organisatie die met het water in de weer is. Men beheert op onze kosten (ja, van die giro) het water in ons gebied dat 164.000 ha groot is en waar 700.000 mensen wonen. Hierbij moeten we denken aan waterkering door dijken (200 km), waterpeilbeheersing door gemalen (61), stuwen en uitlaten, rioolwaterreiniging (8 zuiveringsinstallaties), toezicht op grondwateronttrekking, onderhoud en toezicht op watergangen (4700 km) opdat in tijden van overvloedige regenval een snelle waterafvoer gewaarborgd is. Wim, in zijn functie van milieu ambtenaar met opsporingsbevoegdheid komt dagelijks met veel facetten van waterbeheer in aanraking en heeft in de loop der jaren het milieu zien verbeteren, zoals hij liet zien met leuke beelden en met duidelijke uitleg. De meeste dia's waren helaas van een gebied ten oosten van Den Bosch, dus niet zo herkenbaar, maar de gerealiseerde verbeteringen kwamen goed naar voren. Een goed toezicht van ambtenaren en oplettende burgers zijn van groot belang voor de handhaving van de milieuregeling.

In het nawoord werd tot slot terecht de nadruk gelegd op een goede samenwerking tussen de bevolking en onze vereniging die daarvan een representant is en het waterschap.

Babs Vos

Waterschap
Aa en Maas

Wij zijn dringend op zoek naar een lid dat er plezier in heeft

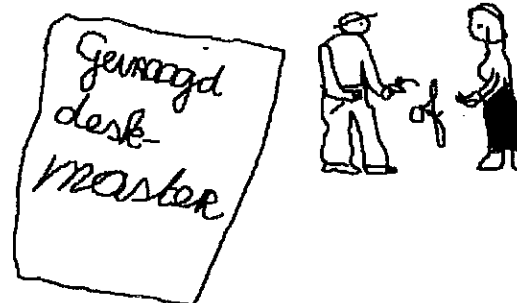
om onze Website verder te ontwikkelen en actueel te houden.

U kent wel iemand die interesse heeft maar (nog) geen lid van onze vereniging?

Ook dan graag een seintje.

Het gaat uiteraard om een onbetaalde baan.

Inlichtingen bij: George Rouhof
Tel.073-5112022

---

100 JAAR BERGSCHÉ MAAS

---

100 jaar Bergsche Maas

Zoals u al herhaaldelijk in de pers heeft kunnen lezen is het 100 jaar geleden dat de Bergsche Maas gegraven werd. In 1883 begon men met de werkzaamheden en na 21 jaar kon het kanaal door Wilhelmina geopend worden. Groot feest!

Om dit te gedenken vinden er tal van activiteiten plaats, die we hier nogmaals noemen:

- er wordt een fietsroute samengesteld, waaraan voor onze vereniging Cees van der Meyden en Noor Peters meewerken. Dit in nauwe samenwerking met heemkundekring Onsenoort. Ook de gemeenten Waalwijk, Geertruidenberg en het Land van Heusden en Altena maken een route, zodanig dat de verschillende tochten op elkaar aansluiten. Deze fietsroute wordt door de gemeente gesubsidieerd en zal gratis beschikbaar zijn.
- ook een tentoonstelling over de gevolgen voor het landschap en de waterhuishouding is een gezamenlijk project van de verschillende gemeenten. Hij zal in de verschillende bibliotheken te zien zijn.
- daarnaast zal er in het Gouverneurshuis een tentoonstelling te zien zijn.
- op 12 juni is er feestelijk havenconcert rondom het thema.
- 18 augustus is de officiële openingsdatum: een concert van Kantje Boord, het naspelen van de festiviteiten van 100 jaar geleden en Admiraalvaren staan op het programma.
- een fraai jubileumboek zal in oktober verschijnen.

Voor elck wat wils....geniet ervan!

WATER IN HISTORISCH PERSPECTIEF

Water in historisch perspectief

Op 18 augustus 2004 is het precies 100 jaar geleden dat Koningin Wilhelmina in Heusden de gegraven Bergsche Maas officieel in gebruik gaf. Eerder al op 23 juni 1904 werd de Maas bij Andel afgesloten en stroomde het maaswater door de Bergsche Maas af naar het Hollands Diep.

1. Inleiding

De aanleiding van dit grootschalige werk (deltawerk van de 19^e eeuw) waren de vele rampen. De overstroming van 29 op 30 december 1880 van Nieuwkuijk was de bekende druppel. Het wiel is daar nog een stille getuige van. Het heeft een groot 'litteken' in het landschap achtergelaten. In het heemkundeblad "Met Gansen Trou" uitgebracht door Heemkunde Kring Onsenoort van oktober-november 1980 wordt de historie van de waterstaatsontwikkeling van het gebied van het Land van Heusden en Altena gegeven. Hierin wordt ook de toestand van de laatste maanden voor de ramp langs de maas aangegeven tot de rampnacht in december.

Door de regering werd na jaren van discussie en plannen maken in 1883 een wet aangenomen voor het grote project van "Scheiding van Maas en Waal". Voor het gebied van de gemeente Heusden betekende dit grote veranderingen:

- aanleg van de Bergsche Maas van Hedikhuizen (Heleinde) tot de Amer;
- en de aanleg van het Afwateringskanaal van 's-Hertogenbosch naar Drongelen (Drongelens Kanaal).

De veiligheid van de streek leek na de voltooiing van het grote rivierverbeteringsproject voorgoed gegarandeerd.

2. Natuurlijke situatie van het landschap

Dat is het landschap van de delta: duinen, veengebied, grote rivieren met oeverwallen en daardoor komgronden, pleistocene zandgronden en bekenstelsels. Vele beken (Loonse Vaart aangelegd in 1396 en de Bossche Sloot als benedenloop van de Zandleij) komen bij 's-Hertogenbosch tezamen in de Dieze met de Dommel de Aa.

3. Waterstaatkundige verbeteringen

3.1 Invloed van Maas

Tot in de 12^e eeuw was de Maas een zelfstandige rivier die tezamen met de Waal uitmondde in de Noordzee. Aangezien het water van de nog onbedijkte rivieren zich over grote oppervlakten kon spreiden liepen de waterstanden nooit hoog op. De oeverwallen langs de rivieren waren uitstekend geschikt voor bewoning. Vanaf het jaar 1000 veranderde het regime van de grote rivieren (Maas en Waal). De aanvoer van water nam o.a. toe door klimatologische omstandigheden, ontbossingen in de stroomgebieden van de grote rivieren en de vraag naar landbouwproducten door de groei van de bevolking. Door de toenemende behoefte naar landbouwgronden werden de oeverlanden beschermd door lage dijken om het zomerwater te keren. In de winter buiten het groei- en oogstseizoen was het rivierwater weer welkom vanwege de bemestende werking van het afgezette rivierslib.

3.2 Overlaten

In vroegere tijden werd er naast de aanleg van dijken in poldergebieden ook een aantal overlaten aangelegd. Ook binnen de gemeente Heusden werden dergelijke overlaten aangelegd. Het zijn verlaagde dijkgedeelten die tot doel hebben het opgestuwde rivierwater te laten wegstromen zonder veel schade aan te richten. Dit ter bescherming van de dijken in het natte seizoen. De overlaten werden dan ook op strategische plaatsen aangelegd.

De overlaten binnen de gemeente zijn de Beerse Overlaat (1569-1942), de Baardwijkse Overlaat (1766), de Bokhovense Overlaat en Vlijmense Overlaat (1834). De aanleiding om de Baardwijkse Overlaat aan te leggen waren de met regelmaat grote overstromingen. In die tijd waren de economische belangen ondergeschikt aan de militair-strategische belangen. Den Bosch werd lange tijd gezien als uitstekende verdedigingspost tegen aanvallende rebellie.

Door de aanleg van de dijk van Bokhoven naar Hedikhuizen in 1965 heeft ook de Bokhovense Overlaat zijn functie verloren. Voor die tijd kon bij hoge waterstanden het maaswater via deze overlaat nog over het land stromen. Restanten van deze overlaat liggen nog in de uiterwaard van de rivier de Maas.

3.3 Spoorlijn Lage Zwaluwe – 's-Hertogenbosch

Zolang de Maasmondwerken niet waren gerealiseerd moest rekening gehouden worden met de afvoer van water via de Beerse-, Bokhovense- en Baardwijkse Overlaat. De spoorlijn Lage Zwaluwe – 's-Hertogenbosch (1890) dat door het gebied liep moest op een watervrije hoogte worden aangelegd. Echter ook de waterafvoer mocht niet worden gehinderd. Daarom werden in de spoordijk diverse spoorbruggen aangebracht die als doorlaatwerk fungeerden. Meestal werd hiervoor een zo laag mogelijk gebied gekozen b.v. de voormalige ontvening 'de moerputten'.

3.4 Bergsche Maas

Door de aanleg van de Bergsche Maas (verlegging van de Maasmond) werd in zekere zin de voormalige toestand in de afvoer van het oppervlaktewater langs de hoofdrijen hersteld, want ook in de eerste eeuwen van onze jaartelling was de maas een zelfstandige rivier die het water langs Heusden westwaarts voerde tot in de zee. Het 'Oude Maasje' dat binnen de gemeente Heusden loopt van Hedikhuizen (meander of dode rivierarm de Hedikhuizense Maas) tot voorbij Doeveren. Het onderbroken Oude Maasje werd ten westen van Doeveren voorzien van een stoomgemaal. In de periode van de ruilverkaveling werd dit stoomgemaal vervangen door een elektrisch aangedreven gemaal genaamd Gansoijen. Enkele onderdelen van dit stoomgemaal zijn als monument ter plaatse achtergelaten.

Voor de aanleg van de Bergsche Maas in 1904 vormde het Land van Heusden één geheel. Het graven van de Bergsche Maas heeft hierin grote verandering gebracht. Het valt uiteen in twee zeer verschillende landschappen. Enerzijds het van oudsher (ca. 1273) bedijkte gebied, waar de dorpen zijn gelegen (Vlijmen, Drunen, Elshout, Haarsteeg, Hedikhuizen, Herpt, Doeveren, Heesbeen en de stad Heusden) een gebied met een lange bewoningsgeschiedenis en anderzijds het buiten de oude dijken gelegen gebied (Bokhovense Overlaat) dat regelmatig overstroomde en waar geen bewoning mogelijk was behalve op de hoge rand (Engelen en Bokhoven).

Het gedeelte van het Land van Heusden ten zuiden van de (Bergsche) Maas wordt door dijken beschermd tegen overstroming door Maaswater en tegen indirecte inundatie (bewust onderwater zetten) van water dat via de Bokhovense – en Beerse Overlaat en de linker Diezedijk zich westwaarts verplaatste. Het gebied wordt beschermd door de (Bergsche) Maasdijk, de Hoge Maasdijk in het oosten, de Hei- en Meerdijk in het zuiden en de Elshoutse Zeedijk in het westen.

3.5 Het Drongelens Kanaal

Het Drongelens Kanaal is aangelegd ter ontlasting van de stad 's-Hertogenbosch en haar omgeving. De afvoer van water vanuit de riviertjes de Aa en de Dommel via de Dieze werd tegen gehouden door het hoge waterpeil in de Maas. Hierdoor zocht het water van de Aa en de Dommel een andere uitweg. De vele inundaties (overstromingen) van het Bossche Broek en de vele landerijen langs de Aa en de Dommel waren het gevolg. Door de aanleg van het Drongelens Kanaal kon het water in de Bergsche Maas worden geloosd. De graafwerkzaamheden werden in 1907 gestart en in 1910 beëindigd. Het kanaal watert tegen het natuurlijk verhang af. Door de plaatsing van een gronddam aan de bovenmond van het Kanaal in 's-Hertogenbosch werd de Dieze gescheiden van het Kanaal. Het zand dat uit het kanaal kwam werd gebruikt voor de aanleg van de kanaaldijken. Het overtollige zand is b.v. gebruikt voor het dichten van de stadsgracht in 's-Hertogenbosch.

Na voltooiing werd het riviertje de Zandley afgescheiden van zijn eeuwenoude afvoerkanaal, de Bossche Sloot.

Het Drongelens Kanaal heeft ook zo zijn beperkingen. Het oefent een sterke wateronttrekkende werking uit op de aangrenzende gronden bij Giersbergen en Drunen.

4. Aanvullende waterstaatkundige verbeteringen

In de jaren na aanleg van de Bergsche Maas en het Drongelens Kanaal is er veel veranderd op waterstaatkundig gebied evenals door de belangrijke verbetering die daardoor ontstond op het gebied van de landbouw en veeteelt. Ook de grote sociaal-economische vooruitgang heeft daarbij een grote rol gespeeld.

4.1 Ruilverkaveling Heusden-Vlijmen (1959 - 1974)

Het ruilverkavelingsgebied omvat het gehele gebied ten westen van de Dieze en ten noorden van het Drongelens Kanaal. Het afwateringssysteem, de verkaveling en de ontsluiting hebben een ingrijpende wijziging ondergaan. De ruilverkaveling bracht waterstaatkundig veel verandering in het gebied dat agrarisch sterk was achtergebleven. De waterstanden in het gehele gebied wordt bemalen door 2 gemalen t.w. gemaal Groenendaal in Bokhoven (steenfabriek) en het gemaal Gansoijen in Waalwijk aan de monding van het Drongelens Kanaal. Het waterlopenstelsel dient tevens voor waterinlaat vanuit het Kanaal. Verschillende delen van het gebied krijgen een apart polderpeil dat afgestemd is op de meest gewenste ontwateringsdiepte van de grond. De nieuwe dijk (1965) tussen Bokhoven en Hedikhuizen nam de bedreiging van de Bokhovense Overlaat weg, zodat in het ruilverkavelingsgebied boerderijen konden worden gesticht.

5. Natuurwaarden

Door het vele natuurgeweld, oorlogen en andere ingrepen door de mens is het gebied van de gemeente Heusden ook vele landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische waarden rijker geworden waaronder historische dijken, de Hooibroeken, de Sompen en Zooislagen, het oude Maasje en de Hedikhuizense Maas (meander), het Drongelens Kanaal, de vele door dijkdoorbraken ontstane wielen, eendenkooien, meren en plassen met hun bijzondere waterplanten.

6. Behoort wateroverlast nu tot het verleden?

Behoort de wateroverlast door de aangelegde grote waterstaatswerken nu voorgoed tot het verleden? De ramp van 1953 waarbij grote delen van Zeeland, Brabant en Zuid-Holland onder water kwamen te staan geeft aan dat een dergelijke uitspraak niet gedaan kan worden. Ook de hoogwaterperioden van 1993/'94 en die van februari 1995 staan nog duidelijk in ons geheugen gegrift. Bewoners uit delen van het rivieren werden geëvacueerd en de Bossche Broek (inclusief de A2) kwam door een dijkbraak in 's-Hertogenbosch onderwater te staan. Ook de hevige neerslag in 1999 geeft aan dat waakzaamheid altijd noodzakelijk is.

Om de veiligheid van de bewoners te waarborgen en de risico's zoveel mogelijk te beperken hebben de overheden (rijk, provincie en waterschappen) gezamenlijk besloten te zoeken naar structurele oplossingen. Ook wordt veel samengewerkt met onze buurlanden. Opmerkelijk is dat vele ideeën uit het verleden weer op tafel komen te liggen. Hierbij worden moderne begrippen voor gebruikt zoals bijvoorbeeld het begrip "groene rivieren" (de bekende overlaten). Ook worden nationaal plannen uitgewerkt om de rivieren weer de ruimte te geven: Ruimte voor de Rivier.

UITBREIDING GLASTUINBOUWBEDRIJF

Burgemeester en wethouders
van de Gemeente Heusden
Postbus 41
5250 AA Vlijmen

Drunen, 10 mei 2004

Geacht College,

Naar aanleiding van het verzoek van VOF van de Wiel – Van Hulten om toepassing van de vrijstellingsprocedure art. 19, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voor uitbreiding van het glastuinbouwbedrijf aan de Duinweg 21 in Drunen maken wij graag gebruik van de mogelijkheid tot inspraak.

Het gaat over het gebied ten oosten van de Duinweg tussen de Zwaluwmoersedreef en de Eendenkooi met op de achtergrond de Heidijk. Het is nog vrijwel het laatste stukje agrarisch Drunen dat binnen de Heidijk is gelegen. Het wordt gekenmerkt door een kleinschalig slagenlandschap met in het midden een voormalige eendenkooi, aangemerkt als natuurgebied. De kooi wordt op enige afstand omgeven door een gedeeltelijk onderbroken rij bomen en struiken. Vanaf de kooi loopt een monumentale beukenlaan naar de Kooiweg bij de Heidijk, waar ook nog een rij beuken staat. De lintbebouwing langs de Bosscheweg vormt samen met dit slagenlandschap nog een mooi, uniek historisch stukje Drunen. Het gebied is dan ook bestemd als een agrarisch gebied met landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Vanaf de Zwaluwmoersedreef, de Eendenkooi en het wandelpaadje ten westen van de Heidijk heeft men een prachtig uitzicht over dit karakteristieke landschap. In het gebied vindt nu voornamelijk vollegrondstuinbouw plaats en nog wat beweiding met paarden, schapen en koeien. Langs de Duinweg bevinden zich

Het tegenoverliggende gebied ten westen van de Duinweg kan men kwalificeren als een stedelijk gebied. De Zwaluwmoersedreef en de Eendenkooi worden dan ook veelvuldig gebruikt als uitloopgebied voor de bewoners van dit gebied.

Wij zijn geschrokken van de omvang van de uitbreiding van de aanwezige glastuinbouwbedrijf van 14.000 tot 30.000 vierkante meter glas. Visueel ruimtelijk zal de impact enorm zijn op het nu nog open, kleinschalige landschap.

Er zal namelijk langs de Zwaluwmoersedreef een aaneengesloten grootschalig kassencomplex ontstaan van ca. 6 meter hoog met een lengte van ongeveer 100 meter achter de huidige bebouwing. Dat is bijna tot op de helft van de hele Zwaluwmoersedreef. Het natuur- en cultuurhistorisch karakter van het gebied wordt hierdoor ernstig aangetast. De openheid en de mooie zichtlijnen vallen voor een groot gedeelte weg. Ook met andere bezwaren, zoals eventuele assimilatieverlichting, zal rekening moeten worden gehouden.

Hoewel de betreffende ondernemers zeker ook ruimte willen scheppen voor een verantwoorde landschappelijke inpassing – wat op zich prijzenswaardig is – vinden wij dat een dergelijk grootschalig glastuinbouwbedrijf niet past in dit gebied. Kan hier in overleg met de betreffende tuinders geen andere oplossing gevonden worden? Door bijvoorbeeld gebruik te maken van de uitbreidingsgebieden langs Tuinbouwweg.

Hoe het ook zij, wij vinden in de huidige situatie een artikel 19 procedure, gebaseerd op een oud bestemmingsplan, gezien de verschillende belangen die hier spelen, niet op zijn plaats. Wij zien graag dat dit natuur- en cultuurhistorisch stukje Drunen voor de toekomst bewaard blijft. Volgens ons is een herziene bestemmingsplan, gebaseerd op de in ontwikkeling zijnde, aangepaste Structuurvisie Plus, waarin alle belangen nog eens nauwkeurig in kaart worden gebracht, de meest acceptabele weg om tot een goede beslissing te komen.

Hoogachtend,

Namens de Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden,

Voorzitter,

Wvd. secretaris,

G.G.J. Rouhof

M. van der Linden-Botter

eerste fair trade café

Het eerste fair trade café opende in Rotterdam zijn deuren.

De lunchroom en koffiehoeke in boekhandel Donner (een waar paradijs voor de liefhebber!) verkopen alleen nog maar producten met het Max Havelaar keurmerk.

Tot nu toe werden deze producten slechts in de fair trade winkels, de wereldwinkels en supermarkten verkocht.

De directeur van Donner denkt dat de formule een succes gaat worden: "we krijgen 2,7 miljoen klanten per jaar binnen en deze blijven gemiddeld drie kwartier in de winkel. Een groot deel van deze mensen bezoekt de koffiehoeke of lunchroom."

De prijzen zijn overigens niet hoger geworden!

biologische adressen

Op zoek naar biologisch gekweekte bloemen of tuinplanten?

Raadpleeg dan eens de nieuwe eko-gids met 1370 adressen van aanbieders van biologische producten!

De adressen zijn ingedeeld in 15 rubrieken: o.a. een overzicht van natuurvoedingswinkels, boerenmarkten en restaurants.

De eko-gids is gratis aan te vragen bij biologica:

030 2339970 of via
info@platformbiologica.nl

De adressen staan ook op de site:
www.platformbiologica.nl/ekogids

WANDELING "TER KWAK"

Wandeling naar Eendenkooi "Ter Kwak"

Zondag 18 april jl. hebben we een bezoek gebracht aan eendenkooi Ter Kwak. Een Eendenkooi, sinds 1994 eigendom van Natuurmonumenten gelegen in het natuurgebied de Hooibroeken.

We verzamelden ons aan de Heusdenseweg. Het weer was schitterend dus het was geen wonder dat er 90 mensen op de wandeling afkwamen. Gelukkig waren we met drie gidsen, de kooiker Jan Reinders, Fons Mandigers en ikzelf dus. Een groep, de fietsers vertrokken met Jan meteen richting de kooi. De andere twee groepen startten aan de Kooilaan

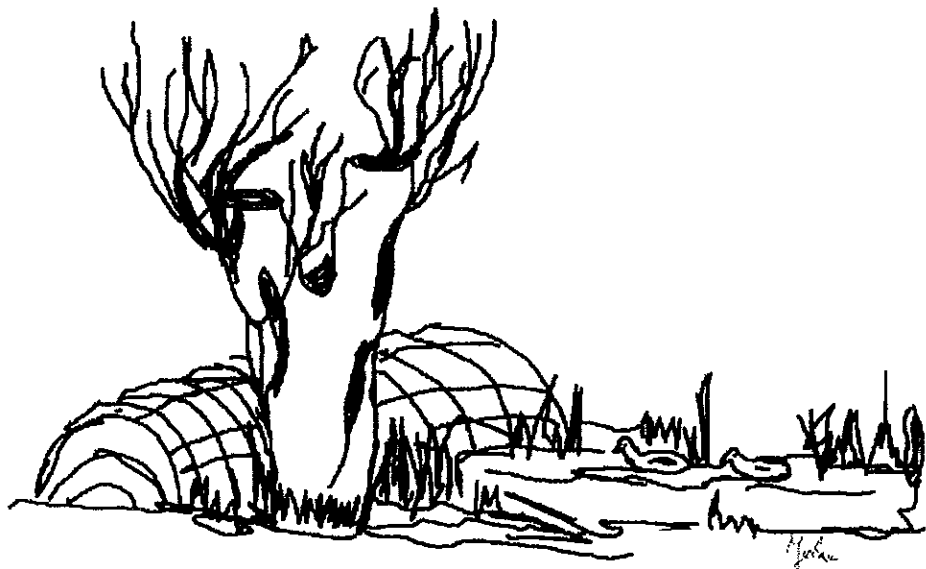
De Hooibroeken is een komkleigebied. Dit is een laaggelegen gebied waar de allerkleinste kleideeltjes bij overstroming van de rivier bezonken. Komklei is zeer zware klei die moeilijk te bewerken is en weinig geschikt voor de landbouw. Dus vooral in deze komkleigebieden werden eendenkooien aangelegd. In de Hooibroeken hebben er negen! gelegen. Toen men later door mechanisatie kon ontwateren werden deze gebieden geschikt gemaakt voor de teelt van griend (wilg). De griend is op een restant na verdwenen en daarvoor in de plaats is populierenbos gekomen. Dit populierenbos is aangeplant als productiebos en bestaat uit snel groeiende populieren, die bij een gemiddeld stormpje nogal eens willen omtuimelen. Dit gaf zoveel schade aan afrasteringen en zoveel opruimingswerk dat natuurmonumenten besloot, de populieren aan de rand van de percelen te laten kappen. Inmiddels heeft natuurmonumenten deze kapplaatsen met behulp van onze landschapsgroep opnieuw ingeplant met o.a. meidoorn, sleedoorn, els en wintereik. Toen we onze wandeling startten zagen we langs het looppad veel speenkruid, hondsdrif, look zonder look en in het water de waterviolier een plant die duidt op het voorkomen van kwel. Langs de Kooilaan waren veel nieuwe bomen aangeplant. Deze nieuwe bomen waren ook weer populieren. Niet de kwetsbare snelgroeiende, niet oud wordende soorten, maar een oud ras nl. de Marilandicapopulier, een soort die oud wordt, breed uitgroeit en niet gevoelig is voor een beetje wind.

Al wandelend genoten we van de vele vogelgeluiden. De tijtjaf, de fitis, de roodborst, de winterkoning e.a. genoten ook van het mooie weer en lieten hun wijsjes horen. Zo kwamen we bij het bord met afpalingrecht. Eendenkooien hebben een recht van afpaling. Dit betekent dat de kooiker recht op rust heeft binnen de cirkel rondom de kooi met een straal van 750 meter. We liepen verder en bereikten de in de 13^e eeuw aangelegde Eendenkooi. Het eerste wat opviel waren de geweldige knotbomen. Brede holle knotessen met een kruin waar eenden hun nest konden maken.

De holten in de bomen zijn uitstekende leefplaatsen voor vleermuizen, vogels en insecten. Misschien heeft een hermelijnachtige in een van deze bomen wel zijn jongen gekregen. In de kruin van de bomen groeiden struiken als vlier en lijsterbes.

De kooi is in feite niets anders dan een plas water dat omgeven is door bos. De vorm van de plas is rechthoekig. Op de hoeken van de plas zijn slootjes gegraven, die een gebogen vorm hebben. De slootjes worden naar het eind toe steeds smaller en zijn aan een zijde voorzien van wilgenlatten waarop gaas ligt. Het heeft de vorm van een rogge-ei. Het geheel was bijzonder goed onderhouden. Jan Reinders, de kooiker, heeft alles op een knappe wijze hersteld.

Op deze kooi worden hoofdzakelijk wilde eenden gevangen. Dit is ook de reden dat tijdens het vangen geen hondje wordt gebruikt. Wil de kooiker andere eendensoorten vangen dan heeft hij een hondje nodig. We liepen verder en genoten van een zeer fraai griend. Wilgenbos dat om de drie jaar wordt gekapt en dat bestond uit oude stobben. Tussen de wilgen groeiden kruiden als smeerwortel en valeriaan. Het was zeer de moeite waard om eens in dit prachtige stukje natuur een kijkje te nemen.

NOTULEN JAARVERGADERING

NOTULEN JAARVERGADERING NATUUR-EN MILIEUVERENIGING GEMEENTE HEUSDEN 5 APRIL 2004

Aanwezig; bestuursleden, George Rouhof, voorzitter, Freerk Vos, penningmeester, Joke Rijk, secretaris, Cock de Moel-van Engelen, Marian van der Linden- Botter, Joost van Balkom.

Leden, Harrie Smits, Cees van der Meijden, Noor Peters-van Dijk, Piet de Bont, Theo Boonmann, Babs Vos-Lutterveld, Nely Lopulalan, Cees van Delft, Albert Hoevenaars, Wil Maaywee, Ad Kuijpers.

Afwezig met kennisgeving; Willemien de Groot.

Notulist; Joke Rijk

1. Opening

George Rouhof opent de jaarvergadering en heet iedereen hartelijk welkom.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

3. Bespreking Jaarverslag 2003

Wordt ongewijzigd goedgekeurd. De voorzitter dankt Cock en Joke voor de zorgvuldigheid waarmee het verslag is samengesteld.

4. Bespreking Financieel Jaarverslag 2003

- De penningmeester deelt mee dat 2003 financieel een goed jaar is geweest, mede door de gift van Alcoa Foundation. Dit geld wordt besteed aan natuurontwikkeling- projecten, het Natuurpark de Baardwijkstra Overlaat, het opknappen van poelen o.a. de Lange Wiel. Er wordt geen grond bijgekocht.

- de activa zijn overgebracht van de giro naar de Algemene Spaarbank Nederland past beter bij onze doelstellingen, geeft ook hogere rente.

Noor Peters; de kosten voor ledenbijeenkomsten, administratie en vergaderkosten

Zijn hoog t.o.v. het totale budget. De penningmeester licht toe dat er onder deze post ook andere kosten zitten, deze zijn wel uit te splitsen, maar gezien het feit dat dit in het verleden ook niet gebeurd is, blijft deze post om verwarring te voorkomen ongewijzigd.

Tot zover het financiële jaarverslag.

5. Kascontrolecommissie

De commissie bestaande uit Cees van Delft en Theo Boonmann, heeft haar goedkeuring aan de jaarrekening van 2003 verleend na vastgesteld te hebben dat er geen gebreken of onduidelijkheden zijn gevonden.

Benoeming nieuwe kascommissie, deze zal bestaan uit Cees van Delft en Wil Maaywee, met als reserve Noor Peters-van Dijk.

6.Vaststelling begroting 2005

Waar in de beschrijving 2004 staat moet zijn 2005 en v.v.

De begroting 2004 is een afspiegeling van 2003. De subsidie van de Duinboeren is niet meegenomen, de ontvangsten zijn groter door de schenking van Alcoa Foundation.

Het ledental is in 2004 met 9 gedaald, Noor Peters merkt op dat dit jammer is en dat het wenselijk is om nieuwe leden te werven. Het is ook dringend gewenst om nieuwe adverteerders aan te brengen.

Harry Smits vindt dat er aan jeugdwerking gedaan moet worden. Daar is de vergadering het mee eens.

De begroting wordt ongewijzigd goedgekeurd.

George Rouhof bedankt de penningmeester Freerk Vos voor zijn gedegen werk.

7.Activiteiten

Dit jaar is het centrale thema "Water" in ieder uitgave van "Natuurlijk" wordt er aandacht aan besteed. Zo zal de lezing van 22 april a.s. door Wim van Thiel, werkzaam bij het waterschap Aa en Maas, in het teken staan van "Water".

Ook zijn er weer een aantal wandelingen gepland o.a. Eendenkooi "Ter Kwak", De Baardwijksche Overlaat, Nederhemert-Zuid. Het overzicht is geplaatst in "Natuurlijk" van maart 2004.

De Ledenvergadering van juni wordt op een andere manier ingevuld, Cees van der Meijden zal ons in een wandeling rondom Giersbergen vertellen over de projecten die hier in samenwerking met de Duinboeren en Natuurmonumenten plaats vinden.

In juni is er voor de derde keer een rondleiding door Piet Smeekens op zijn eigen kleinfruitbedrijf.

Het Natuurmuseum houdt samen met de Duinboeren een expositie op locatie, de opening vindt plaats 22 mei op camping "De Schaapskooi" aan de Duinweg, van daaruit zullen die dag wandelingen geleid worden door Harry Smits.

In het kader van Open Monumentendag en 100 jaar Bergsche-Maas wordt meegewerkt aan het samenstellen van een natuur/cultuurhistorische fietsroute.

8.Uitreiking Waakvlam

Cees van der Meijden draagt de waakvlam, in de vorm van een koperen kandelaar met kaars, over aan Albert Hovenaars.

De Waakvlam wordt elk jaar doorgegeven aan een lid dat zich verdienstelijk maakt voor de vereniging.

Albert is duidelijk verrast. Hij is een van de mensen die altijd te vinden is in de ploeg van het Landschapsbeheer, hij is een trouw lid op de Ledenvergaderingen, heeft daar zijn eigen inbreng, hij zal de waakvlam zeker brandend houden.

De overhandiging van de Waakvlam is op onze website te zien.

Pauze

Tijdens de pauze wordt een scherm geïnstalleerd met de projectie van onze website.

9.Website

Mark Rouhof wordt aan de aanwezigen voorgesteld, hij heeft de ontwikkeling van de site in gang gezet, hij licht de ontwikkeling en indeling toe. De start voor de eigen site is gemaakt en ziet er al goed uit. Het zal nog de nodige aandacht vragen om de site verder uit te bouwen, over het hoe en wat volgt nu een levendige discussie o.a;

- plaats van ons logo en de foto's in deze balk
- sitemap, duidelijk schema hoe de site is samengesteld
- geschiedenis van de vereniging inbrengen
- aanlinken bij gemeente, natuurmonumenten, anderen
- nieuwsbox
- digitale nieuwsbrief.

- eigen emailadres/chatten
- aanleveren van digitale foto's

Naar aanleiding van de discussie worden de volgende afspraken gemaakt:

- * Ad Kuijpers zet digitale foto's van gemeente Heusden op cd.
  - * Er komt een apart emailadres
  - * Alle tekst wordt in WORD aangeleverd
  - * Het tijdschrift "Natuurlijk" blijft
  - * Actualiteiten zo snel mogelijk met tekst en foto mailen naar George Rouhof.
- Als dank voor zijn werk krijgt Mark een applaus van de aanwezigen.

10. Rondvraag

George Rouhof;

Agendapunten voor het bestuurlijk overleg met de gemeente op 14 april aanstaande

- glastuinbouw
- convenant Land van Ooit
- bestemmingplan Haarsteeg
- bomenbeheerplan
- uitvoering zanddepot aan de Kanaalweg
- snoei beleid/onkruidbestrijding

Joost van Balkom;

Wat gaat de gemeente doen met de pachtgronden Vijmense Ven en Sompen die vrijkomen, gaan die naar Natuurmonumenten of Staatsbosbeheer? Beide organisaties hebben afzonderlijk een gesprek gehad met wethouder van den Hoven. Het Vijmense Ven heeft een hoge natuurwaarde die beschermd moet worden.

Opgemerkt wordt dat in het kader van de Europese regelgeving ook het waterschap Aa en Maas gesprekspartner zou moeten zijn.

Cees van der Meijden;

In het overleg met de gemeente pleiten voor een integraal beeld tussen de Zeedijk en de Voordijk, zowel glas als vollegrond tuinbouw.

Beheer Heidijk, beter toezicht, kinderen vernielen de dijk, graven er dwars doorheen.

Verbreding Wielerbaan de Heuvelen, nadat de vergadering de situatieschets heeft beoordeeld wordt er geen bezwaar geacht tegen het verbreden van de wielerbaan.

Dit zal aan de gemeente schriftelijk worden gemeld.

Er is een gesprek geweest met Rene Valk (Rovers) over de toekomstige ingang van het Land van Ooit, zolang er geen concreet plan aangeboden wordt kan de NMV geen oordeel geven.

Populieren aan de Wolfshoek, worden gerooid.

Ad Kuijpers;

Wat zijn de ontwikkelingen t.a.v. de Ruigerdersdreef? Volgens Natuurmonumenten heeft onze vereniging de situatie m.b.t. de flora en fauna te gering ingeschat.

Het is niet juist dat de natuur de schuld krijgt van de onveilige verkeerssituatie ter plaatse wordt ook veel te hard gereden, de voorzitter meent dat veiligheid altijd voorop moet staan. De gemeente gaat drempels aanleggen.

Er komt een hoorzitting over het "treintje Loonse en Drunense duinen". Bij het uitwerken van de notulen is inmiddels bekend dat de gemeente Heusden bij het standpunt blijft dat de trein-express niet op Heusdens gebied zal mogen rijden.

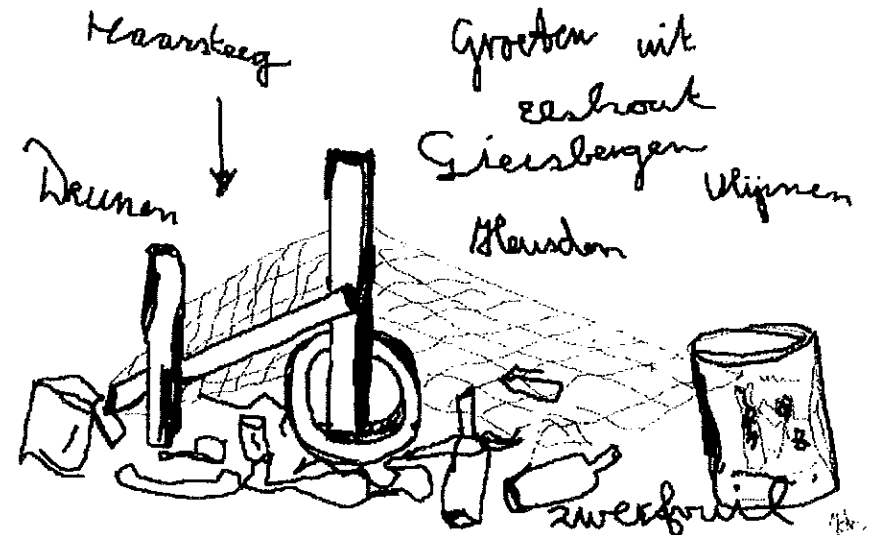
11 Sluiting

De voorzitter George Rouhof sluit om 21.45 Uur de vergadering

Antwoord op de vragen bij de wandeling naar de Haarsteegse Wiel.

- Vragen voor de lezers:
1. waarom wordt de ijsbaan niet bemest?
  2. waardoor ontstaat een zogenaamde olielaag op het slootwater?
  3. wie was die meest bekende Haarsteegenaar?

1. Niet bemesten van de ijsbaan voorkomt dat er luchtballen ontstaan, dus gladder ijs!
2. De zogenaamde olielaag op het slootwater ontstaat door het afsterven van ijzerbacteriën.
3. De meest bekende Haarsteegenaar was Janus van Engelen.

DE WEEK VAN DE VOORUITGANG

DE WEEK VAN DE VOORUITGANG

Ook dit jaar zal er weer een Week van de Vooruitgang worden georganiseerd.

Van 16 tot en met 22 september 2004 vinden er in heel Europa allerlei activiteiten plaats om de problemen van het groeiend autoverkeer onder de aandacht te brengen.

In Nederland is er een samenwerkingsverband opgericht tussen o.a.

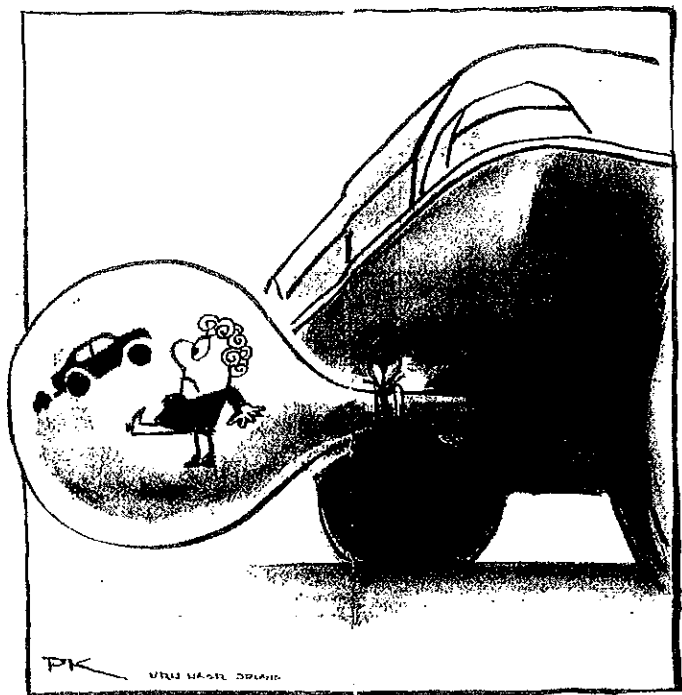
Milieudefensie, reizigersvereniging ROVER, 3VO en de Fietsersbond.

Zij roepen gemeenten en burgers op die week zoveel mogelijk te kiezen voor de fiets, het lopen, openbaar vervoer of de auto te delen.

Iets waar men eigenlijk het gehele jaar door bewust mee bezig zou moeten zijn!

Of er in onze gemeente speciale activiteiten plaats zullen vinden is onduidelijk.

Begin juni vindt er een eerste overleg plaats tussen de gemeente en onze vereniging.

DE ZEEGSPOTTERS

Wij willen ons even voorstellen :

Binnen weidevogelbescherminggroep " DE ZEEGSPOTTERS " werken 18 vrijwilligers en 21 agrariërs samen aan de instandhouding van de weidevogelsoorten die voorkomen op agrarisch grondgebied in " De Zeeg" te Drunen, gemeente Heusden.

Tijdens het broedseizoen van deze soorten worden legsels door vrijwilligers opgespoord en gemarkeerd, en door de agrariërs zoveel mogelijk ontzien tijdens de agrarische bewerkingen van het land, zonder daarbij dwingend te worden beperkt in hun bedrijfsvoering.

Ook wordt aandacht besteed aan het beschermen van de jongen in maaiperiode.

Weidevogelbescherminggroep 'DE ZEEGSPOTTERS ' streeft naar aaneengesloten gebieden, waarin de legsels en de jongen van weidevogels worden beschermd door vrijwilligers en agrariërs.

Omdat dit streven past binnen de doelstelling van het provinciaal project weidevogelbescherming wordt de groep begeleid en ondersteund door de provinciaal coördinator Jeroen Bijleveld en veldmedewerkers Thomas van Groningen en Marco Renes die medewerkers zijn van het Brabants Landschap.

Wij starten het seizoen met twee basiscursussen weidevogelbescherming o.l.v. Jeroen Bijleveld.

Wij zorgen er ook voor dat de vrijwilligers diverse papieren kunnen tonen aan opsporingsambtenaren of aan de politie zoals:

een loopvergunning-kopie van ontheffing artikelen 10-12.

F&F-wet-machtiging voor beschermen + identiteitsbewijs.

Dit seizoen zijn vijf loopgroepen actief o.l.v. groepscoördinatoren. Iedere groep bezit een overzichtboekje dat bij het veldwerk goed ingevuld moet worden, zodat wij op het einde van het seizoen de resultaten kunnen verwerken op de computer.

Wij hebben een nieuwsbrief die enige malen per jaar verschijnt en uiteraard een jaarverslag.

Wij zijn nu met het derde seizoen bezig, maar de resultaten zijn helaas bedroevend slecht.

Wij worden geconfronteerd met enorme predatieverliezen waarvan de vos het hoogst scoort. Ook de wezel, bunzing, kraai en de mens zijn van de partij. Vooral in het begin van het seizoen worden wij in ons werk belemmerd door de eierrapers

---

Het rapen van kievitseieren is vorig jaar in de provincie Noord-Brabant voor het eerst wettelijk verboden, helaas wil dat dan niet zeggen dat het rapen niet meer voorkomt.

Het eerste seizoen hadden wij 48 % uit, het tweede seizoen 26% uit, het streefgetal is 70%.

Dit seizoen hebben wij in totaal , zeggen en schrijven , vijf kievitskuikens waargenomen.

Bedroevend slecht, en de motivatie bij de vrijwilligers is steeds moeilijker op te brengen.....

Helaas komt dit verslag op dit moment niet positief over met goede resultaten, maar wie weet dat de toekomst betere tijden geeft.

De weidevogels in gangbaar agrarisch gebied kunnen niet voortbestaan zonder deze inzet van beide kanten.

En dat is toch waar we het met z'n allen voor doen;

WE WILLEN BIJVVEN GENIETEN VAN DIE PRACHTIGE VOGELS OP

HET BOERENLAND!!!!!!!

Marianne van Loon.

MIJN FAVORIETE PLEKJE

Ik loop graag. Nee, ik kan beter zeggen: "ik ga graag hardlopen".

Vanuit de wijk de Vijfhoeven, waar ik woon, zet ik regelmatig een parcourtje uit.

Lopend heb ik met vele paden van de gemeente Heusden kennis gemaakt. Ik zie jammer genoeg alleen gecultiveerde vierkante meters. Mijn favoriete plekje is niet zozeer "het plekje" als wel het plekje en de lucht. De aantrekkelijkheid van het plekje zit deels in de dynamiek die de hemel er aan geeft.

Mijn favoriete plekje is de Buitenwaardenweg vanuit Haarsteeg naar Hedikhuizen. Bij zonsondergangen, bij striemende regens, bij helder en bij heilig weer, het is altijd een feest om er te lopen. Ik voel me daar één met het landschap. Het is een relatief rustige weg met kleine hoogteverschillen.

Rondkijkend ontwaar je weinig bebouwing. De kleuren groen vind je er in alle schakeringen. Je hebt er mooie vergezichten. Een mooie plek.

Jeroen van der Linden

REACTIE OP NOTA : RECREATIE EN TOERISME

NOTA

Tijdens de ronde tafelconferentie die de gemeente organiseerde om het toekomstige beleid op het gebied van recreatie en toerisme te bespreken diende onze vereniging bijgaande lijst in.

Naar onze mening zou hieraan aandacht besteed moeten worden!

reactie van de Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden (NMV) op de nota: recreatie en toerisme in de gemeente Heusden

17 mei 2004

De NMV staat positief tegenover het initiatief om de nota van 1998 te herzien en daar het platform voor Recreatie en Toerisme bij te betrekken.

Hoewel de nota duidelijk verouderd is, is hij op hoofdlijnen zeker nog te gebruiken.

Wel zijn er een aantal punten waar de NMV aandacht voor vraagt:

- er dient meer een evenwicht te ontstaan tussen economische, ecologische en maatschappelijke aspecten. Nu dreigt de balans te veel door te slaan richting economie; natuur- en milieuaspecten en maatschappelijke zaken komen in het gedrang.
- het is belangrijk dat er meer samenhang komt tussen de verschillende zones (bldz. 17). Door de toenemende verstedelijking van zone II worden de zones I en III steeds meer afgegrensd. De A59 vormt daarbij een groot probleem. Gepleit wordt voor een onderdoorgang bij het Land van Ooit als landschapsecologische zone tussen de vesting Heusden en de Loonse en Drunense Duinen.
- het Groene Hart dient zoveel mogelijk behouden te blijven.
- de plannen van Rijkswaterstaat en de gemeente Waalwijk voor de Baardwijkse Overlaat vormen een zeer grote bedreiging voor deze landschapsecologische zone.
- de kernen Drunen en Vlijmen dienen hun typische Langstraatkarakter te behouden: geen hoge bebouwing tussen de lintbebouwing door.
- de verkeersstromen op Giersbergen moeten snel in betere banen worden geleid. De verbinding tussen het parkeerterrein en de Margrietweg moet gerealiseerd worden en dient zowel als aanvoer- als afvoerroute; zodat het gehucht Giersbergen in de weekenden weer leefbaar wordt en aantrekkelijker voor wandelaars en fietsers.

- de NMV is blij dat de gemeente Heusden negatief staat tegenover het rijden van een toeristisch treintje door de duinen.
- het Drongelenskanaal is een ecologische verbingszone. Kanoën geeft teveel verstoring op de oevers en is vanwege de lage ligging niet aantrekkelijk voor kanovaarders. Ook het waterschap Aa en Maas en de provincie zijn hier geen voorstander van.
- vissen op bepaalde locaties dient mogelijk te blijven.
- het Oude Maasje dient hersteld te worden als verbindend element tussen alle kernen van de gemeente Heusden.
- het gebied rond de roeivijver is interessant voor natuurvriendelijke verblijfsrecreatie en/of sportieve activiteiten.
- wandelen is een geliefde sport geworden. De wandelingen van de NMV trekken veel belangstellenden. Het is belangrijk het aantal wandelpaden uit te breiden. Dit in samenwerking met het waterschap en de agrariërs. Dit wordt ook aangeraden in de nota Agenda Vitaal Platteland. Subsidie hiervoor is mogelijk.
- de NMV acht het ontwikkelen van de Heemtuin in de vesting met een overzicht van inheemse planten van heden en vroeger van belang.
- verstorende gebouwen in het buitengebied dienen "ingepakt" te worden in houtwallen.
- ook boerderijcampings moeten in het landschap worden ingepast.
- recreatie op de Haarsteegse Wiel en de Elshoutse wielen moet natuurvriendelijk en rustig zijn: geen nachtkamperen, kampvuren en boten met buitenboordmotor.

DE WAAL OPTIEK

GROTESTRAAT 122 5151 BN DRUNEN TEL. 0416-374280
brillen · contactlenzen · oogmeting

Van Herpt
LEKKERS OP Z'N BEST

Beemsterkaas	Salades
Fijne Vleeswaren	Noten & Bonbons
Brood & Banket	Zuidvruchten
Paté's	Reform & Dieet

Van Herpt Specialiteiten/Reform
Grotestraat 134, 5151 BN Drunen
tel. 0416-372497

VAN DIJK

interieurs

Van Dijk Interieurs
van Schagenstraat 19
5154 PE Eshout
gemeente Heusden
Tel. (0416) 320355
Fax. (0416) 320356

Uw adres voor:

- Schuifdeuren
- Draaideuren
- Badmeubelen
- Keukens
- Winkelinrichtingen
- Kantoormeubelen

